

Naast het Belgisch-witblauwras kent België nog een tweede gespecialiseerd vleesveeras: het rode ras van West-Vlaanderen. Een bijna vergeten ras, want de aantallen zijn bijzonder klein geworden. 'Maar het ras kan in de consumptiemarkt nog steeds iets betekenen als nicheproduct', zegt dierenarts en liefhebber van het rode ras Robert Dutordoir.

De succesvolle opgang van het Belgisch-witblauwras deed het rode vleesras van West-Vlaanderen in de vergeethoek belanden. Een harde kern van een tiental professionele veehouders en een handvol hobbyisten is echter sterk aan het ras gehecht, zoals Noel Vandecasteele. Noel Vandecasteele (61) bezit in het West-Vlaamse Koekelare een veekoppel van tachtig stuks rood dikbilvee. Ten huize Vandecasteele fokt men onder het suffix 'van de Groene Wandeling' al ruim negentig jaar met het ras. Noel Vandecasteele maakt sinds de oprichting van het Studie- en Documentatiecentrum voor Vlaamse Rundveerassen (SDVR) deel uit van de werkgroep die het rode ras in stand moet houden. Verliefd op de dikbilveeskoeien met een dieprood jasje is ook dierenarts Robert Dutordoir. Dutordoir

'West-Vlaanderen, waar de regen daalt op straten, pleinen en op dak en torenspits van hemelhoge kerken, die in dit vlakke land de enige bergen zijn, waar onder de wolken vele jonge gesneuvelden begraven zijn, en vruchtbare westenwind het land nog vlakker slaat, daar loopt het vee, het Rode Vee.'
(auteur: onbekend)

'Het rode ras van West-Vlaanderen kan nog iets betekenen als nicheproduct'

Uit de vergeethoek

Robert Dutordoir: 'Rood weegt als lood. Op de bascule ben je steeds positief verrast door de kilo's'

heeft een praktijk voor grote huisdieren en is ki-dierenarts. Vandecasteele en Dutordoir kennen het verhaal achter het ras als geen ander.

Durham- of devoninvloed?

'Geschiedkundig vinden we zowel in teksten als op schilderijen uit de late Middeleeuwen een homogene dieprode runderpopulatie terug tussen de bovenlopen van de rivieren de IJzer en de Leie', vertelt Robert Dutordoir.

'Het ras, dat van oorsprong een dubbeldoeltype is, is vermoedelijk al vijfhonderd jaar oud. Nergens anders in West-Europa was toen zo'n homogeniteit te vinden.'

Het centrum van het ras werd gevormd door de dor-

pen Watou in Vlaanderen (België) en Hazebrouck en Cassel in Frans-Vlaanderen (Frankrijk). Na de onafhankelijkheid van België in 1830 zorgde een verschillende veehouderijaanpak van de Franse en Belgische overheid voor een tweedeling in het ras. In Frankrijk gaf men het ras een melkveeoriëntatie en staat het heden ten dage nog te boek als rouge des Flandres. In België kreeg het vee een hogere vleesaanzet via inkruising met het Engelse durhamras. 'Gezien de uniforme, dieprode haarkleur betwijfel ik evenwel dat het een inkruising met Durham was', stelt Dutordoir. 'Durham gaf een dominante schimmelkleur. Ik denk daarom dat er eerder een inkruising met het Engelse rode devonras heeft plaatsgevonden, maar harde bewijzen heb ik daarvoor niet.'

In 1906 werd in België een rasmamboek opgericht

met de benaming 'het rood-Vlaamse ras', later omgedoopt tot 'het rode ras van West-Vlaanderen' vanwege het geografisch welomlijnde fokgebied dat zich situeerde in de Vlaamse kustprovincie West-Vlaanderen. In 1978 volgde een opsplitsing binnen het ras in een dubbeldoeltype- en een dikbiltypevleesrichting. 'In feite is de evolutie gelijklopend geweest aan die in het Belgisch-witblauwras', legt Dutordoir uit. 'Onder invloed van stijgende vleesprijzen en de opkomst van de techniek van de keizersnede eind jaren vijftig, begin jaren zestig, is een aantal veehouders vlees gaan aanfokken.'

'In 1978 was drie kwart van de populatie dubbeldoel en één kwart uitsluitend vleesgericht', vult roodfokker Noel Vandecasteele aan. 'Een opsplitsing binnen het stamboek was dus de logica zelve.' Zo'n tien professionele vleesveehouders en nog een

handvol hobbyboeren fokken rode dikbilen. 'Ik heb de meesten bezocht', zegt Dutordoir. 'Ik schat dat er alles samen nog tweeduizend echte vleeskoeien zijn. Officiële cijfers zijn mij echter niet bekend. Niemand registreert de dieren nog in het stamboek.' Op haar hoogtepunt schat de dierenarts dat de totale rode vleespopulatie zeker het tienvoudige heeft bedragen.

Fijn vlees en smaakvol

In 1993 registreerde de Vlaamse Rundveeteelt Vereniging (VRV) nog 10.000 inseminaties met het rode vleesras. Vanwaar die terugloop? 'De concurrentie van het witblauwras', antwoordt Vandecasteele.

Noel Vandecasteele: 'Een rode dikbil bezit de capaciteit om kwaliteitsvlees te produceren op basis van gras'

Het rode ras van West-Vlaanderen: raskenmerken en fokkerijvooruitzichten

Het rode ras van West-Vlaanderen is een vroegrijp vleesras. De haarkleur is uniform dieprood. Kleine, witte vlekken zitten er op de kop, de buik, de uier en de staartpunt. De neusspiegel is ofwel vlezig roze of zwart. De dieren zijn (waarschijnlijk) homozygoot dikbil, de kalveren worden geboren via keizersnede. De dieren zijn al vruchtbaar op een leeftijd van één jaar en kunnen een eerste maal afkalven op 24 tot 28 maanden. De dieren bezitten een zacht karakter, sterk maar zwaar beenwerk en zijn schurftbestendig.

Volwassen stieren meten 150 centimeter voor een gewicht van gemiddeld 1200 kilogram, dat kan oplopen tot 1300 à 1400 kilogram. De vrouwelijke dieren meten op volwassen leeftijd 136 à 142 centimeter en wegen in normale conditie tussen de 750 à 850 kilogram. De vleesaanzet op basis van ruwvoer is hoog. De stieren worden op S-europeschaal S-geklasseerd en slachten 68 tot 70 procent uit, de vrouwelijke dieren zitten in de E-klasse en geven een slachtrendement van 65 procent.

Het true type in het rode dikbilras

Het Studie- en Documentatiecentrum voor Vlaamse Rundveerassen (SDVR), opgericht in 1988 door de Vlaamse Rundveeteelt Vereniging VRV, is heden ten dage belast met een beperkt instandhoudingsprogramma voor het vleesras. 'Vijftien jaar lang was de stier Ekimos het ki-boegbeeld van het ras', vertelt Gabriël Deschuymer, SDVR-verantwoordelijke. 'In 2003 kwam daar de stier Urbanus bij en in 2006 de stier Zuil. Het SDVR legde ook een genenbank aan met sperma van

oude ki-stieren. Hieruit moeten nieuwe ki-stieren resulteren voor bloedverversing.'

'Verder is een samenwerking met het Nederlands verbeterdoodbontras niet ondenkbeeldig. Zij missen hoogtemaat die wij in het rode ras hebben, wij missen fijn beenwerk dat zij dan weer wel hebben. Beide rassen kunnen elkaar dus perfect aanvullen. Rode Franse dikbilrassen zijn geen optie, dan boet je te veel aan vleeskwaliteit in.'

'Het witblauw heeft een hogere rendabiliteit vanwege een hoger slachtrendement en bezit minder zwaar beenwerk. Alhoewel, de rode dikbillen hoeven niet te blozen: een rode stier slacht gemiddeld 68 à 70 procent uit, een koe 65 procent.' 'Nog gisteren heeft één van mijn klanten een rode stier laten slachten', vertelt Dutordoir. 'Het dier woog op voet 1442 kilogram. Rood weegt als lood. Op de bascule ben je steeds positief verrast door de kilo's. Verder is de terugloop van het ras ook het gevolg van het verdwijnen van de provinciale veeteeltstructuren in 1992. De omkadering voor het ras verdween hiermee. Een spijtige evolutie, want het ras kan als nicheproduct zeker een betekenis hebben in de markt. Het vlees is fijn van draad, mals en smaakvol, omdat het heel licht met gezond vet doorregen is. De kleine Franse vleesrassen zoals het bazadaise en het salersras doen het lokaal zeer goed en zouden als voorbeeld kunnen dienen voor veehouders, overheid en consumenten hier.'

'Er is een groot verschil met de Franse consument', geeft Vandecasteele aan. 'Het chauvinisme van een West-Vlaming reikt niet hoger dan zijn sokken.'

Vette weiden

De 'vette weiden' die het westen van de provincie West-Vlaanderen kenmerken, liggen aan de basis van de smaakeigenschappen van het vlees van het rode ras. 'Het is algemeen bekend dat je op deze weiden gemakkelijk runderen kunt laten opgroeien

en en afmesten,' legt Dutordoir uit, 'vandaar ook de term vette weiden.'

Wat kenmerkt die weiden dan zo? 'Deze weiden zijn permanente weilanden met een zware polderklei als ondergrond. De botanische samenstelling is zeer gevarieerd: Engels raaigras, rode en witte klaver, kamgras, ruwbeemdgras, lammerstaart, gestreepte witbol, grote vossenstaart en gewone glashaver. De rijke samenstelling bezit een hoog linoleenzuurgehalte, waardoor de vetzuursamenstelling in het vlees van het rode ras zeer gunstig overhelde naar meer onverzadigde omega 3-vetzuren. Het rundvet bevat bovendien een hoog gehalte geconjugeerd linolzuur (CLA) waaraan nu anti-carcinogene eigenschappen worden toegeschreven', zegt Dutordoir.

'De vette weiden vind je nu nog enkel terug in natuurgebieden', zegt Vandecasteele. 'De meeste weiden zijn met de komst van krachtige tractoren gescheurd voor de productie van onder andere graan-gewassen. En gelijktijdig verdween ook het rode ras uit het landschap. Wat wel overblijft, is de capaciteit van een rode dikbil om kwaliteitsvlees te produceren op basis van gras. Vraag het maar aan de afmesters die ons vee opkopen. De huidige context met de hoge krachtvoeder- en strotprijzen speelt in ons voordeel. We zijn terug van weggeweest.'

Guy Nantier